

УДК 631.52:634.23

¹Долгова С.В., ¹Туровцев М.І., ²Туровцева Н.М.**ПЕРСПЕКТИВНІ СОРТИ ЧЕРЕШНІ СЕЛЕКЦІЇ ІНСТИТУТУ
ЗРОШУВАНОВОГО САДІВНИЦТВА ІМЕНІ М.Ф. СИДОРЕНКА**

¹Інститут зрошуваного садівництва імені М.Ф. Сидоренка,
Національна академія аграрних наук України
e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

²Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького

Представлено результати вивчення сортів черешні протягом 2004 – 2011 рр. в умовах південного Степу України. Об'єкти досліджень - сорти селекції інституту, занесені до Державного реєстру рослин України (Оріон, Казка, Талісман, Анонс, Зодіак, Тотем, Меотида) та перспективні (Спектр, Первенець, Удача, Слов'яночка, Опус, Авангард, Орифлема, Момент, Модна).

За одержаними результатами виділено сорти з високою стійкістю генеративних бруньок до морозів – Удача, Анонс, Опус, Зодіак, Казка, Талісман, Первенець, Спектр, Слов'яночка, Орифлема, Момент. За стійкістю квіток до весняного приморозку відмічено дуже стійкі сорти: Спектр, Первенець, Удача, Слов'яночка та високостійкі: Оріон, Талісман, Тотем, Казка. За комплексною стійкістю до грибних хвороб кісточкових зафіксовано сорти Талісман, Первенець, Спектр, Зодіак.

З дуже високою врожайністю виявилися сорти Первенець, Казка, Удача, Талісман, Опус, Зодіак, Оріон, Тотем, Авангард, Анонс, Орифлема. За відмінні смакові та товарні якості плодів виділилися сорти Анонс, Первенець, Меотида, Казка, Талісман, Авангард.

За комплексом господарсько-цінних ознак виділено сорти, занесені до Державного реєстру сортів рослин – Казка, Талісман, Зодіак, Анонс, та перспективні - Первенець, Авангард, Орифлема, Слов'яночка, Удача, Момент, Спектр. Таким чином, за результатами проведених досліджень виділено кращі перспективні сорти черешні, що адаптовані до умов навколишнього середовища та за комплексом показників не поступаються районованим сортам.

Ключові слова: черешня, перспективний сорт, врожайність, плодоношення, схрещування.

¹Долгова С.В., ¹Туровцев Н.И., ²Туровцева Н.Н.**ПЕРСПЕКТИВНЫЕ СОРТА ЧЕРЕШНИ СЕЛЕКЦИИ ИНСТИТУТА
ОРОШАЕМОГО САДОВОДСТВА ИМЕНИ М.Ф. СИДОРЕНКО**

¹Інститут орошаемого садоводства имени М.Ф. Сидоренко,
Національная академия аграрных наук Украины
e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

²Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б.
Хмельницького

Представлены результаты изучения сортов черешни на протяжении 2004- 2011 гг. в условиях южной Степи Украины. Объекты исследований – сорта селекции института,

которые внесены в Государственный реестр растений Украины (Орион, Сказка, Талисман, Анонс, Зодиак, Тотем, Меотида) и перспективные (Спектр, Первенец, Удача, Славяночка, Опус, Авангард, Орифлемма, Момент, Модная).

По результатам полученных данных выделены сорта с высокой стойкостью генеративных почек к морозам – Удача, Анонс, Опус, Зодиак, Сказка, Талисман, Первенец, Спектр, Славяночка, Орифлемма, Момент. По стойкости цветков к весенним заморозкам отмечены очень стойкие сорта: Спектр, Первенец, Удача, Славяночка и высокостойкие: Орион, Талисман, Тотем, Сказка.

По комплексной стойкости к грибным болезням косточковых определены сорта Талисман, Первенец, Спектр, Зодиак. С очень высокой урожайностью оказались сорта Первенец, Сказка, Удача, Талисман, Опус, Зодиак, Орион, Тотем, Авангард, Анонс, Орифлемма. По отличным вкусовым и товарным качествам выделены сорта Анонс, Первенец, Меотида, Сказка, Талисман, Авангард.

По комплексу хозяйственно ценных признаков выделены группы сортов, которые внесены в Государственный реестр растений Украины (Сказка, Талисман, Зодиак, Тотем, Анонс) и перспективные (Первенец, Авангард, Орифлемма, Славяночка, Удача, Момент, Спектр). Таким образом, по результатам полученных исследований выделены лучшие перспективные сорта черешни, адаптированные к условиям окружающей среды, и по комплексу показателей не уступающие районированным сортам.

Ключевые слова: черешня, перспективный сорт, урожайность, плодоношение, скрещивание.

¹Dolgova S.V., ¹Turovtsev N.I., ²Turovtseva N.N.

**PERSPECTIVE SWEET CHERRY CULTIVARS SELECTED BY SIDORENKO
INSTITUTE OF IRRIGATED HORTICULTURE**

¹M.F. Sidorenko Institute of Irrigated Horticulture,
National Academy of Sciences of Ukraine

e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

²Bogdan Chmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

We presented the study of varieties of sweet cherries during 2004-2011 in the southern steppes of Ukraine. Objects of research were the famous breeding varieties that are listed in the National Plant Register of Ukraine together with perspective varieties. We have identified varieties with high resistance to frost generative buds. We have identified resistant and highly resistant varieties for resistance to the flowers of spring frosts. We have also identified the class for complex resistance to fungal diseases of stone fruit. We also identified a variety with very high yield. We have selected varieties in taste and product quality. We have selected several varieties of the complex agronomic traits, some of which have been included in the National Register of plants of Ukraine, often promising.

According to the results obtained by the best research we have identified promising sweet cherry varieties that are adapted to the environmental conditions. These promising varieties are not inferior varieties cultivated with a range of indicators.

Keywords: cherry, perspective varieties, yield, fruit bearing, crossing.

Вступ

Черешня є однією з найбільш цінних плодкових культур півдня України (Третьякова, 2011). Незважаючи на короткий період споживання плодів, вона має велике народногосподарське значення, завдяки щорічному плодоношенню, ранньому досягненню плодів та придатності їх для технічної переробки (Туровцев, Туровцева, Туровцева, 2009; "Слива", 2004).

Основними шляхами, що дозволяють покращити існуючий сортимент черешні є введення нових сортів селекційним шляхом, а також інтродукція кращих з мирової колекції (Туровцев, Туровцева, Туровцева, 2004).

Одним з важливих факторів інтенсифікації є сорт. Необхідно впроваджувати сорти, адаптовані до умов навколишнього середовища, стійкі до хвороб та шкідників, придатні для вирощування в інтенсивних насадженнях із врожайністю не нижче 10 – 12 т/га з високими смаковими та універсальними технологічними властивостями плодів. Для таких садів необхідні не тільки нові сорти та підщепи, а й прогресивні технології, які б відповідали вимогам світових стандартів (Мойсейченко, 2011). Тому проблема створення нових сортів для інтенсивних насаджень черешні залишається актуальною і на теперішній час (Новые сорта черешни – основа создания высокоурожайных садов, 2007).

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження проводилися протягом 2004 – 2011 рр. в насадженнях ДП ДГ «Мелітопольське» ІЗС імені М.Ф. Сидоренка НААН. Дерева садіння 1997 - 1998 рр. Схема розміщення – 7 x 7 м. Підщепа – сіянці магалєбської вишні. Грунт – чорнозем південний легкосуглинковий. Система утримання ґрунту – чорний пар.

Об'єктами досліджень були сорти селекції інституту, занесені до Державного реєстру рослин України (Оріон, Казка, Талісман, Зодіак, Анонс, Тотем, Меотіда) та перспективні (Спектр, Первенець, Удача, Слов'яночка, Опус, Авангард, Орифлема, Момент, Модна). Робота проведена згідно з загальноприйнятими методиками ('Програма', 1999).

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Наявність одновікових насаджень, розміщення їх в сприятливих ґрунтово – кліматичних умовах сприяли більш повному прояву біологічних особливостей сортів.

За період досліджень виділено сорти з високою стійкістю генеративних бруньок до морозів – Удача, Анонс, Опус, Зодіак, Казка, Талісман, Первенець, Спектр, Слов'яночка, Орифлема, Момент. Взимку 2005/2006 р., коли річний мінімум становив 26,3 °С (23 січня), ці сорти проявили найвищу

морозостійкість з підмерзанням генеративних бруньок до 8,9 %, в той час як сорт Меотида мав пошкодження 79,1%.

Весняний приморозок до мінус 8 °С (20 квітня 2009 р.) спричинив підмерзання сортів черешні від 3% до 100%, коли вони знаходилися у фазах відокремлення бутонів, пухкий бутон та початок цвітіння. За стійкістю квіток до весняного приморозку виділено дуже стійкі сорти (3–9 % підмерзань): Спектр, Первенець, Удача, Слов'яночка та високостійкі (12–22 %): Оріон, Талісман, Тотем, Казка.

Погодні умови 2006 р. були сприятливими для розвитку грибних хвороб. Сума опадів за травень та червень складала 208,2 мм, що більше ніж вдвічі за середньобогаторічну норму; середньомісячна температура повітря становила 21,5 °С, а відносна вологість – 71 %. Така тепла та дощова погода спровокувала розвиток кокомікозу та моніліозу. За стійкістю до кокомікозу виділено імунні сорти (без ознак уражень) - Спектр, Первенець, Зодіак, Талісман.

Стійкість до ураження моніліозом спостерігалася у сортів Первенець, Слов'яночка, Зодіак, Тотем, Вдача, Опус, Талісман, Спектр, Казка, Момент, Орифлема. Комплексна стійкість до цих хвороб притаманна сортам Талісман, Первенець, Спектр, Зодіак. Дуже висока врожайність (> 55 кг/дер.) відмічена у сортів Первенець, Казка, Удача, Талісман, Опус, Зодіак, Оріон, Тотем, Авангард, Анонс, Орифлема. За відмінні смакові та товарні якості плодів (з дегустаційною оцінкою 4,9 – 5,0 балів) виділилися сорти Анонс, Первенець, Меотида, Казка, Талісман, Авангард. За комплексом господарсько-цінних ознак виділено групи сортів, занесених до Державного реєстру сортів рослин – Казка, Талісман, Зодіак, Анонс та перспективних Первенець, Авангард, Орифлема, Слов'яночка, Удача, Момент, Спектр. Ці сорти, занесені до Держреєстру сортів рослин, були описані в довіднику «Районовані сорти плодівих і ягідних культур селекції Інституту зрошуваного садівництва» (2002 р).

ВИСНОВКИ

В результаті проведених досліджень, нами виділено нові перспективні сорти черешні - Первенець, Авангард, Орифлема, Слов'яночка, Удача, Момент, Спектр, адаптовані до умов навколишнього середовища, що за комплексом показників не поступаються районованим сортам.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Третьякова О.Р. Видовой состав вредителей черешни в предгорной зоне Крыма / О.Р. Третьякова // Достижения и перспективы развития селекции, возделывания использования и использования плодовых культур: материалы междунар. науч. конф. посвящ. 200 –летию Никитского бот. сада. – Ялта (24 – 27 октября 2011 г.). – Ялта, 2011. – С. 159 – 161.

Туровцев М. І. Селекція черешні (*Cerasus avium* Moench.) в Інституті зрошуваного садівництва ім. М.Ф. Сидоренка УААН / М.І. Туровцев, В.О. Туровцева, Н.М. Туровцева // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. – К. 2009. – Вип. 133. – С. 51 – 58.

Помологія Т. 4.: Слива, вишня, черешня / Н.И. Туровцев, Л.И. Тараненко, В.В. Павлюк и др.; науч. ред. В.В. Павлюк. – К.: Урожай, 2004. – С.151 – 267.

Туровцев Н.И. Проблемы селекции черешни и вишни в связи с особенностями экологических условий / Туровцев Н.И., Туровцева В.А., Туровцева Н.Н. // Оптимизация экологических условий в садоводстве: Сб. науч. трудов III междунар. науч. – практ. конф., г. Ялта, 3 – 7 мая 2004 г. – Ялта, 2004. – С.109 – 110.

Мойсейченко Н.В. Кращі сорти вишні та черешні в умовах Північного лісостепу України / Н.В. Мойсейченко // Досягнення і перспективи розвитку селекції, вирощування і використання плодкових культур. м. Ялта (24 – 27 жовтня 2011 р.). – Ялта, 2011. – С. 113 – 114.

Туровцев Н.И. Новые сорта черешни – основа создания высокоурожайных садов / Н.И. Туровцев, В.А. Туровцева, Н.Н. Туровцева, С.В. Долгова // Сад, виноград і вино України. – 2007. - № 4. – С. 4 – 5.

Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / [под общ. ред. Е.Н. Седова]. – Орел: ВНИИСПК, 1999. - 606 с.

Районовані сорти плодкових і ягідних культур селекції Інституту зрошуваного садівництва: Довідник / За ред. М.І. Туровцева, В.О. Туровцевої. – К.: Аграрна наука, 2002. - 148 с.

REFERENCES

Tretyakova, O.R. (2011). The species composition of pests of sweet cherry in the foothill zone of the Crimea. Proceed. Intern. Sc. Conf. Yalta.

Turovtsev, M.I., Turovtseva, V.O., & Turovtseva, N.M. (2009). Selection of sweet cherry (*Cerasus avium* Moench.) in Institute of Irrigated Horticulture. Scientific Bulletin of National University of Biological Resources and Nature Management. 13, 51-58.

- Turovtsev, N.I., Taranenko, L.I., & Pavliuk, V.V. (2004). Pomology: Plum, cherry, sweet cherry. Kiev: Urozhay.
- Turovtsevs, N.I., Turovtseva, V.A., & Turovtseva, N.N. (2004). Selection problems of cherry and sweet cherry due to environmental conditions. Proceed. Intern. Sc. Conf. Yalta.
- Moyseychenko, N.V. (2011). The best varieties of cherries in a northern forest-steppe Ukraine. Proceed. Intern. Sc. Conf. Yalta.
- Turovtsevs, N.I., Turovtseva, V.A., Turovtseva, N.N., & Dolgova, S.V. (2007). New varieties of cherries - the basis of the creation of high-yielding orchards. Garden, Grapes, and Wine in Ukraine, 4, 4-5.
- Program and methods of study of varieties of fruit, berry and nut crops. (1999). Orel.
- Turovtsev, M.I., & Turovtseva, V.O. (2002). Recognized varieties of fruit and berry crops selected by Institute of irrigated horticulture. Kiev: Agrarna Nauka.

Поступила в редакцію 05.05.2013

Как цитировать:

С.В. Долгова, Н.И. Туровцев, Н.Н. Туровцева (2013). Перспективные сорта черешни селекции Института орошаемого садоводства имени М.Ф. Сидоренко. *Биологический вестник Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого*, 2 (8), 267-272. **crossref** [http://dx.doi.org/10.7905/bbmstu.v0i3\(6\).543](http://dx.doi.org/10.7905/bbmstu.v0i3(6).543)
© Долгова, Туровцев, Туровцева, 2013

Users are permitted to copy, use, distribute, transmit, and display the work publicly and to make and distribute derivative works, in any digital medium for any responsible purpose, subject to proper attribution of authorship.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 3.0 License](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).